העולם הזה

השבועון המצויר לאינפורמציה

רח' נלימקוז 8 תל־אביב (ליד תיאטרון „א ה ל")
מען המברקים: „עולמפרס"
ת. ד. 136, טל. 26785
מו"ל: העולם הזה בע"מ
דפוס ישראל בע"מ. ת"א
עלי־יד נשר דיזינגו.

אין המערכת אחראית עבור תוכן המודעות. מלבד עבור מודעות המתפרסמות תחת הכותרת „רו"ח לצרכן", המוכנות עלידי חברי ה־מערכת ונבדקות עלידם.

העורך הראשי: אורי אבנרי
ראש המערכת: שלום כהן

עורך משנה, כיתוב: ישעיהו לביא
עורך משנה, תבנית: אורי סלע
הכתב הראשי: עמנואל פרת
הצלם הראשי: דן ברנע
חברי המערכת: דוב איתן, משה בן־אפרים, יחיאל בשן, יהודה גבאי, ניצה גבי, לילי גלילי, רותי זרד, בוזי זהבי, יוחנן ורבקה זראי, אוסקר טאובר עמוס קינן, כיילבי קשת, אברהם רפפורט.
ראש מערכת ירושלים: יחנן אורן
ראש מערכת חיפה: אורי דן
מנהל מעבדה: דוד פחים
עורך דסק: משה אור
מנהל מבצעים: שלמה אדיר
ראש המנהלה: שלמה הדרי

מכתבים

או—או

מימי לא ראיתי חמצית כה נהדרת של בעיה נורלית בכמה מאות מלים, כמו ממכתבם הראשון „או־או" (העולם הזה 875). השתמשתי בו כחומר הדרכה, והייתי מציע למורים לדון עליו בכיתות בתי־הספר התיכוניים...

מדריך־נוער, ירושלים

מלחמה מונעת יכולה למנוע רק דבר אחד: את השלום.

דיוב לסר, רחובות

...אם תחפשו בהיסטוריה תמצאו כי כל תנועה קדמות טכנית, כל יצירה אמנותית מעולה, היא תוצאה ישירה או בלתי־ישירה של מלחמה... „דור דור ומלחמתו" — זה כנראה דבר בריא לגוף ונפש האומה.

יורם דלמר, חיפה

ביחס למשה סנה, הגיע הזמן שהוא ישנה את דעתו ויפסיק להאמין כי רק מהסכה קומוניסטית תאחד את העמים במרחב. ויתחיל להאמין בדעתם של יגאל אלון, מנחם בגין, פנחס לבון ודוד בן־גוריון. עניו הזמן לעשות משהו. או... או...

בלפור כליף, תל־אביב

האם עלי להאמין כי מלחמה מונעת אמנם תמנע את אשר תנורו, בלי ספק, מלחמה בה יתחילו שוגאינו? או שמא עלי לצפות כי השלום והאחווה יציונו במוקדם או במאוחר ממלחמת־דמים שנייה? על אף חוסר דעתי המנובשת הנני להכריז: למען מולדתי אהיה מוכנה בכל עת — בימי מלחמה כבימי שלום!

נורית רוזנבאום, רמת־גן

מי עצר את צה"ל?

עד עתה לא פורסם במדינה מיסמך על העובדות האמיתיות של סיום מלחמת השיחרור וחתימת הסכמי שביתת־הנשק... אין הקהל החפץ יודע מה הם הנורמים האמיתיים שעצרו את צבאנו מלהשלים את כיבושיהם עד הירדן ורצועת־עזה. עם התפרק מועד הבחירות לכנסת השלישית אין הבוחר יודע על מי חלה האחריות לנבולות הנטו הנוכחיים. רצוי היה כי העולם הזה, בתור עתון הרואה את יעודו במסירת אינפורמציה מקיפה לקוראיו — יחקור פרשה זו ויביא את מסקנותיו לפני הקורא.

בהזדמנות זו אני מבקש להבוע (נס) את תמיהתי על הערכתכם בתאור משפט קסטנר־גרינוולד ש„מוכב ולא התחייל". משפט זה שפך אור על עמדת מנהיגנו בפרשת ההצלה. המעציב הוא רק שהציבור צריך לחכות שנים עד שנערך במקרה משפט אשר ממנו הוא לומד טפה ממה שהתי רחש באמת בתקופה נורלית זו...

דן עלירם, תל־אביב

השמצת הנוער

אמנם באסון מענן הכרנו את הנוער באכזריותו. אלא שנחמה פורתה היא העובדה שלא נתנה לראש ממשלת ישראל המואשם בשיתוף פעולה עם הבריטים, ובעקיפין עם הנאצים, לספק עובדות היסטוריות מעל כבדו של הצנחן ארץ נולדשטיין הי"ד, שהוסגר לנאצים באשמת נישת מנהיגינו.

כי אמת אחת — ולא שתיים.

אליהו שמיר ודוד רן, תל־אביב

הנני מצטרפת לדעת (העולם הזה 876) כי „הדמוקה הציבורי שנערך לאחר האסון במענן היה מגעיל". כיוון שהתנועם השמיצו את הנוער חיש ראלי כולו ולאו דוקא את היחיד ששימש כאן נציג... אני מקווה שהנוער ידע לעמוד לימיננו של אורי נלינן!

אלמונית, תל־אביב

צלם העולם הזה היה, כנראה, היחיד שלא ברח ברגע הראשון אחרי האסון. כל הכבוד לאומץ־לבו.

יוסף גולדין, טבריה

יער השלום ועציו

במאמרו הראשי של אורי אבנרי (העולם הזה 875) הצליח אמנם לשכנע את עצמו, אולם בי עוררו דבריו כפקות המורים... נניח, לפי נירסתו, שפאציפיסט מתנדב לתפקיד פיקודי בצה"ל ומקבל ב־תוקף תפקידו הוראה לבצע פעולה תוקפנית... מה יהיה עליו לעשות? אם יבצע את הפעולה אין ה־כיני פאציפיסטי הולמו, ואם יסרב, יועמד למשפט צבאי, וזאת במידת צדק נדולה יותר מאשר במקרה והיה מסרב מלכתחילה להתגייס לצה"ל.

יהונתן בלומנטל, תל־אביב

מסכים עם אבנרי. האסון של הפאציפיסטים הוא שהם חושבים יותר מדי על עצמם, פחות מדי על הכלל. מרוב עצים אין הם רואים את היער. על־ידי סירובם האישי לשרת בצבא אין הם משנים מאומה, פרט לנורלם הפרטי. במקום זה היה כדאי שיתמסרו ליצירת תנאים בהם אין צורך במלחמה.

מלכיאל בר־אילן, ירושלים

... הגיע הזמן שאורי אבנרי יחליט אם הוא פאציפיסט מיליטאריסטי או מיליטאריסט פאציפיסטי.

אריה לבנה רמת־גן

הזכה ומעשה

האם תפקידכם הוא רק לעורר את האזרח לחשוב על הנעשה באן? האם אינכם צריכים להדריכו ולהורות לו מה תפקידו? בזאת אתם מנלים אוזלת־יד.

חיים קדמי, עמיר

הצעתי לקורא צבי רובינשטיין (העולם הזה 875) הרוצה לחקדיש כמה משנות חייו לעזרה למדינה, שילך כפי שהלכו חברי רביבים ומשאבי־שדה — יצטרף לאחד המשקים.

צבי ארגמן, מחניים

לאחר סיכום שאלוני, נילית לתדהמתי שסיכויי כאם הם 81 נקודות. וסיכויי כאב רק 34 נקודות. יש כי כנראה אחוז ניכר של נשיות נשיות. כמובן שפניתי מיד לרופא.

אברהם אלקס, רמת־החייל

העולם הזה מקווה שהקורא אלקס תפתור את בעיתה עד לחידון הבא.

חוק ומין

אני מתנגד לדעות שהושמעו במדור המכתבים של העולם הזה (875, 876) על חוקי המוסר של המדינה. אם יוענן לבעלי הסטיות השונות, ובעיקר להומוסקסואליזם, האפשרות לספח את סטיותיהם בפומבי, יהיה קל ליצור פולחן ואופנה שתאמץ צעירים רבים שיונרדו אחריהם. עם כל אי־הצדק בדבר לנבי יחידים אומללים. דרוש הדבר על שלום הכלל.

אסתר רביב, רחובות

הצביעות של החברה ה„נורמלית": היא מעריצה את סוקראטס, מתלהבת מאוסקאר ווילד. נהנית מזיאן קוקטו. וזה בזמן שהיא מקיימת חוקים דורסניים הסותרים כל הגיון אנושי. אכז, ימי הביניים...

אחד הקרבנות, ירושלים

סכין כחזה

האם התלמתם באופן עקרוני לפרנס את עמום קינן (הכוונה נם ל„סכין בנב" וגם ל„את קין")? ומה אנחנו אשמים?

בן אייל, שער חפר

כל ישראל ערבים זה לזה, וצרת רבים חצי נקמה.

מערכת „העולם הזה" מצטערת להודיע לקוראים שלא היה ביכולתה לפרסם את המאמר השני בסידרת

או – או!

שתאר בצורה חיה את המחנך המשוער של מלחמה ישראלית־ערבית בכל החזיתות, לו פרצה מלחמה זו השבוע.

פירסום מאמר זה, שהוכן משך שבועות רבים על־ידי צוות מיוחד של חברי־המערכת, תוך התיעצות רחבה עם כוחות מן החוץ, היה בו כדי לג־לות סודות ולהצביע על אפשרויות שאין הרגע כשר לפירסומם.

המערכת מקווה שתינתן לה האפשרות לפרסם תיאור פוקח־עיניים זה במועד אחר.

העולם הבא

השבועון המצויר לאינפורמציה

הבוהמה — אוייב העם

המשורר הצעיר צלמור קם ממושבו הקבוע בקפה ניצפות והלך הביתה, אבל לא יכול היה להירדם. מחר היה חייב לספק את המאמר השבועי לעיתון.

לבסוף הרים את עטו כלפי הירח ובן רגע מילא ארבעה גליונות צפופים ב־מאמר בגנות הבוהמה, ובמיוחד בגנות אלה שמעשנים מקטרות כדי להעלות בעשן את הריקנות. ידין צלמור מעשן עתה סיגריות.

חברו לנשק, עירן גילמור, לא עבר על כך בשתיקה. הוא תקף במאמר ה־שבועי שלו, במדור הספרותי את ה־עליה. אורי, כמובן, הבטיח — אף שהיה ב־טוח שגם הוא עצמו ייזדק ממנה מיד.

בהגיעו לאניה, טיפס על הכבש וראה ימאי מלוכלך מטאטא את הסיפון. „איפה הקפטן?" שאל. „הקפטן, זה אני!" ענה הלה. השיחה ארכה שעתיים. אורי קיבל את כל הידיעות, הקדים את העתונאים האחרים. החותרים זכו, ביניתיים, לבקר באניה.

●

פעם אחרת קיבל אורי על עצמו לשיחה עם פיטר ארטון, החשוד בריגול שגורש מ־אנגליה. הוא נכנס למלון דן המפואר, ראה אדם דיבר אנגלית יורד במדרגות. היא לא ידע אם זהו האיש, וגם לא רצה לשאלו.

גם כאן מצא פתרון: כשהאיש ניגש לשוער והניח לפניו גלויית־דיאר למשלוח, הושיט אורי את ידו, סובב את הגלויה. הסתכל בשם השולח. השוער הקים צעקה, פקד לגרש או־תו מבית־המלון, באותו ערב שיחח אורי משך חמש שעות עם ארטון, הביא לך את הראיון הגדול הראשון של ארטון בישראל.

●

השבוע גויס אורי בן ה־19, לצבא. קודם לכן למד בטכניון, היה שייך לעתודה האקדמאית. עם כניסתו לעבודה העתונאית החליט כי לא ירצה עוד להיות מהנדס. הוא יכול היה להעמיד פנים כאילו הוא ממשיך בלימודיו, לדחות את גיוסו לכמה שנים. אך הוא היה ישר מדי.

המערכת נפרדה ממנו במסיבה קטנה. היא לא ראנה לו: פעם יהיה אורי דן בלי ספק אחד העתונאים החשובים של ישראל. אמר הוא, בהיפרדו: „חצי שנה זה היה הזמן המאושר ביותר של חיי!"

●

מה דרוש לעתונאי טוב?

קודם כל, תכונה נדירה מאד בדורנו: הכנעה עצמית. הצעיר הבטוח בעצמו, המשכנע שהוא נאון צעיר ואינו מוכן לשום עבודה רצינית, דורש קודם כל משכורת נדולה ופיר־סים שמו באותיות נדולות, לא יהיה לעולם עתונאי. הוא יכול להיכנס לעתון חשוב, אפילו להיות מפורסם. אך רק הצעיר הבז לכסף ולפרסומת, שכל סיפוקו נובע מן הרגש שעשה שליחות השובה ועשה אותה כמיטב יכולתו, הוא החיטל ממנו פורצו עתונאים אמיתיים.

הכתיבה אינה העיקר. כל אדם נורמלי, בעל רצון טוב והכושר לקבל הדרכה מאחרים, יכול ללמוד לכתוב. חשובה הרבה יותר אהבה אמיתית (אך מוסתרת) לזולת, אהדה טבעית היוצרת רצון כנה לדעת עליו את הכל, להבינו, להתעניין בכל פרט של חייו ומעשיו. שחצן אינו יכול להיות עתונאי, כי אינו מתעניין ברעו.

ובעיקר אמונה עמוקה, בלתי קשורה עם שום הגיון או אידיאולוגיה, שיש לגלות ולפרסם את האמת, בכל מחיר, בכל התנאים, פשוט מפני שהיא האמת. אדם בעל אמונה זו יעבוד עבודת פרך, 12 או 14 שעות ביום, שבעה ימים בשבוע, יקדיש ימים שלמים לסיפור פרט קטן אחד, יבוז לכל האכזבות, ובכותבו את העבודה, את האמת ירגיש כי עשה משהו חשוב, חשוב מאד.

והוא לא יטעה. כי ידיעת האמת היא יסוד ההברה החיפשית.

שמי שפיר

כל כמה ימים אני מקבל מכתב מחבר צעיר, ובו השאלה הנמרצת: „איך אפשר להיות לעתונאי?" חוששני שאני מאכזב את כל השואלים: אין לי כל מתכון מוכן ובטוח. אינני חושב שאפשר ללמוד עתונאות, ואינני חושב שעתונאות היא מקצוע גרידא. אני חושב שהיא שליחות, ושאדם המרגיש בשליחות זו חייב לעבור כמה מדורי־גיהנום עד שהיא רואה באופק את ראשית סימני ההצלחה. אולם אם מישהו רוצה דוגמה חיה כיצד להיות לעתונאי, הנה דוגמתו של צעיר בשם אורי דן.

ראיתי את אורי לראשונה לפני כחצי שנה. זה היה ימים מעטים אחרי ההתקפה על שלום כהן ועלי, מוסה, יריד מימי שביתת־הימאים, התנדב אז להלוות אלי, לעשות למעני את מאות הדברים הקטנים, שאין אדם יכול לעשות בעצמו כשהוא נטול כושר השימוש בשתי ידיו.

באחד הימים אמר מוסה שיש לו חבר צעיר, כמעט את, הרוצה להיות לעתונאי. הצעתי, בהיסח הדעת, שיביא אותו למערכת. ראיתי לפני צעיר שנראה כבן 16, בעל שערות שחורות ועיניים כמעט שחורות. הוא לא עשה עלי רושם. אולם עוד בימי נעוריי, כשלחמתי משך כמה שנים עם עורכים שונים עד שפורסם מאמרי הראשון, נדרתי לעצמי שאם אהיה פעם במצבם שלהם לא אשיב פני אדם ריקם, לעולם. ואמרתי לאורי, כמו שאני רגיל לומר לכל צעיר אחר הפונה אלי, שינסה את מזלו, ישלח לנו כמה רשימות הראויות, לדעתו, להיכנס לעתון.

כעבור שבוע קיבלתי שלוש רשימות. הן לא היו טובות. הסברתי לאורי בקיצור נמרץ מה הליקויים, היה ברור לי שלא הצליח.

●

אחרי כמה ימים קיבלתי חבילה שניה. עברתי עליה בריפרוף. לפתע נעצר מבטי, חזר להתחלה, קרא את החומר בעיון. ראיתי שדברי הביקורת, שארכו פחות מחמש דקות, חוללו שינוי מהפכני בעבודתו של אורי. הוא קיבל אותה ברצינות, ניסה לפעול על פיה. הזמנתי אותו שנית, הצעתי לו שיכנס לעבודה בנסיון.

מאז עקבה כל המערכה כמרותקת אחרי עבודתו של אורי דן. בשבוע הראשון התלונן רב־אלוף דורי, מנהל הטכניון, ששולחים אליו ילדים. הוא לא היה היחיד שלא התיחס אל אורי ברצינות ברגע הראשון. הוא גם לא היה היחיד שהפסיק להצטער על כך אחרי כן. קרא כעבור חודש קצין משטרה גבוה, כשראה את אורי מתקרב לכמה חוקרים מתלחשים: „הזהרו! זהו מכשיר־גייגר לידיעות!"

●

תכונתו הראשונה של אורי היתה שלא נרתע מכל עבודה שחורה. במקום לשבת ב־מועדון העתונאים ולחכות לידיעות, כפי שעושים חברים לא מעטים, היה מוכן לכל מאמץ, יצא לקראת הידיעה. דוגמה אופיינית: בשעתו הגיעה לנמל חיפה א/ק פרנקה מארי, שעברה את תעלת סואץ בהובילה בשר מאיריתריאה לישראל. אורי החליט לעלות עליה. אולם לא היתה לו פרוטה בכיס, לא יכול לשכור סירת מנוע. הוא החליט להתקרב אל האניה ברגל, הלך שעה עד שהגיע לשובר הגלים. אולם האניה היתה מרוחקת מן ה־שובר.

לפתע נתקל מבטו של אורי בסירת חותרים מתאמנים. הוא קרא להם, ביקשם להעבירו לאניה. הם הסכימו — בתנאי שיוכלו לעלות